

Київський університет імені Бориса Грінченка

Факультет права та міжнародних відносин

Кафедра публічного права

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-методичної та навчальної роботи

Олексій ЖИЛЬЦОВ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

НОРМОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС

для студентів

спеціальності	081 Право
освітнього рівня	другого (магістерського)
освітньої програми	081.00.01 Право

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти

Програма № 0340/23
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)

« » 2023

Київ – 2023

Розробники:

Чаплик Оксана Іванівна, к.ю.н., доцент кафедри публічного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Викладачі:

Чаплик Оксана Іванівна, к.ю.н., доцент кафедри публічного права Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри публічного права Факультету права та міжнародних відносин
Протокол від «1» вересня 2023 року №1.
Завідувач кафедри публічного права (Ганна ВЛАСОВА)

Робочу програму погоджено з керівником проєктної групи освітньої програми 081.00.01 Право
2023 р.
Гарант освітньої програми (Петро МАТВЄЄВ)

Робочу програму перевірено
2023 р.
Заступник декана (Анфіса НАШИНЕЦЬ-НАУМОВА)

Пролонговано:

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

на 20__/20__ н.р. _____ (_____). «__» _____ 20__ р., протокол №__

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
НОРМОТВОРЧИЙ ПРОЦЕС		
<i>Вид дисципліни</i>	обов'язкова	
<i>Мова викладання, навчання та оцінювання</i>	українська	
<i>Загальний обсяг кредитів / годин</i>	4 / 120	
<i>Курс</i>	1	
<i>Семестр</i>	2	
<i>Кількість змістових модулів з розподілом</i>	1	
<i>Обсяг кредитів</i>	4	
<i>Обсяг годин, в тому числі:</i>	120	
<i>Аудиторні</i>	32	20
<i>Модульний контроль</i>	8	
<i>Семестровий контроль</i>	30	
<i>Самостійна робота</i>	50	100
<i>Форма семестрового контролю</i>	Екзамен	Екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета – опанування певним інструментарієм нормотворчості, вивчення її засад і основних прийомів, зокрема в законодавчому процесі. Ознайомлення з послідовністю, технікою та законодавчими вимогами до нормотворчого процесу.

Завдання:

- оволодіння прийомами пошуку та збору необхідної інформації з метою обґрунтування власної позиції з розв'язання певного теоретичного та практичного питання при нормоутворенні, зокрема в законодавчому процесі;
- створення умов для формування у студентів професійного мислення фахівців права, які можуть працювати при нормоутворенні;
- опанування технікою розробки та прийняття норм вітчизняного права;
- оволодіння навичками роботи з проектами нормативно-правових актів України з метою раціонального аналізу стану і перспектив розвитку законодавства України;
- формування у студентів професійної самосвідомості, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу щодо використання власних знань при нормоутворенні;
- вироблення у майбутніх фахівців правової культури, яка необхідна для вирішення практичних завдань при нормоутворенні, зокрема в законодавчому процесі;
- формувати вміння працювати самостійно.

3. Результати навчання за дисципліною

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- завдання та мету навчального курсу «Нормотворчий процес»;

- основні засоби та заходи нормоутворення;
- характеристику, особливості та цілі конституційного провадження щодо підготовки та прийняття законів;
- методи та форми нормоутворення;
- окремі особливості правового статусу суб'єктів нормотворчої, законодавчої ініціативи зокрема;
- механізм утворення правовідносин при нормоутворенні;
- загальну правову характеристику процедур нормоутворення;
- поняття, зміст, загальні риси принципи та структуру нормотворчого процесу;
- поняття, стадії, систему нормотворчих проваджень в нормотворчому процесі.

вміти:

- вільно володіти національною нормоутворюючою термінологією;
- розуміти та користуватися загальними правовими категоріями при нормоутворенні, в законодавчому процесі зокрема;
- тлумачити та мати здатність правильно застосовувати норми Закону України «Про регламент ВР» та іншими актами законодавства, які стосуються законодавчого процесу;
- мати уявлення про сучасний стан та реалії правового регулювання суспільних відносин, що складаються під час нормотворчого процесу; проявляти такі позитивні якості фахівців права як: обізнаність, добросовісність, дисциплінованість, відповідальність та інші;
- аналізувати чинне вітчизняне законодавство та поєднувати його з практикою сучасного нормоутворення;
- працювати самостійно з джерелами вітчизняного права, що регулюють нормотворчий процес.

Відповідно до освітньої програми 081.00.01 «Право» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 081 Право, дисципліна забезпечує формування таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК) –

- ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
- ЗК7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- ЗК9. Здатність працювати в міжнародному контексті.
- ЗК10. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК) –

- СК1. Здатність застосовувати принципи верховенства права для розв'язання складних задач і проблем, у тому числі, у ситуаціях правової невизначеності.
- СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.
- СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.
- СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції.
- СК6. Здатність обґрунтовувати та мотивувати правові рішення, давати розгорнуту юридичну аргументацію.
- СК8. Здатність застосовувати медіацію та інші правові інструменти альтернативного позасудового розгляду та вирішення правових спорів.

СК10. Здатність ухвалювати рішення у ситуаціях, що вимагають системного, логічного та функціонального тлумачення норм права, а також розуміння особливостей практики їх застосування.

СК12. Здатність утверджувати етичні стандарти правничої діяльності, стандарти професійної незалежності та відповідальності правника.

СК14. Здатність самостійно готувати проекти нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

СК15. Здатність самостійно готувати проекти актів правозастосування, враховуючи вимоги щодо їх законності, обґрунтованості та вмотивованості.

Відповідно до освітньої програми 081.00.01 «Право» за другим (магістерським) рівнем вищої освіти зі спеціальності 081 Право, дисципліна забезпечує формування таких результатів навчання:

РН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

РН 16. Брати продуктивну участь у розробці проектів нормативно-правових актів, обґрунтовувати суспільну обумовленість їх прийняття, прогнозувати результати їх впливу на відповідні суспільні відносини.

4. Структура навчальної дисципліни

Тематичний план для денної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
	Аудиторна				Самостійна	
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні		
Змістовий модуль 1. Теоретичні, правові та практичні основи нормотворчого процесу						
Тема 1. Нормотворчий процес: загальнотеоретичні основи	12	2	2			8
Тема 2. Суб'єкти та стадії нормотворчого процесу: зміст та особливості	12	2	2			8
Тема 3. Організаційно-правові засади нормотворчого процесу	10	2		2		6
Тема 4. Законодавчий процес в Україні: теоретико-практичні засади	14	4	2	2		6
Тема 5. Підзаконний нормотворчий процес	10	2		2		6
Тема 6. Правова експертиза проектів нормативно-правового акту	12	2		2		8
Тема 7. Реєстрація та систематизація проектів нормативно-правових актів	12	2	2			8
Модульний контроль	8					
Семестровий контроль	30					
Разом	120	16	8	8		50
Усього годин	120	16	8	8		50

Тематичний план для заочної форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Розподіл годин між видами робіт					Самостійна
	Аудиторна				Самостійна	
	Усього	Лекції	Семінари	Практичні		
Змістовий модуль 1. Теоретичні, правові та практичні основи нормотворчого процесу						
Тема 1. Нормотворчий процес: загальнотеоретичні основи	23	1	2			20
Тема 2. Суб'єкти та стадії нормотворчого процесу: зміст та особливості	13	1	2			10
Тема 3. Організаційно-правові засади нормотворчого процесу	13	1		2		10
Тема 4. Законодавчий процес в Україні: теоретико-практичні засади	16	2	2	2		10
Тема 5. Підзаконний нормотворчий процес	13	1		2		10
Тема 6. Правова експертиза проектів нормативно-правового акту	21	1				20
Тема 7. Реєстрація та систематизація проектів нормативно-правових актів	21	1				20
Разом	120	8	6	6		100
Усього годин	120	8	6	6		100

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні, правові та практичні основи нормотворчого процесу

Тема 1. Нормотворчий процес: загальнотеоретичні основи

Нормотворчість: поняття та ознаки. Підходи до розуміння нормотворчої діяльності. Розуміння нормотворчого процесу. Характерні ознаки нормотворчого процесу. Принципи нормотворчого процесу. Функції нормотворчого процесу. Правові основи нормотворчого процесу в Україні.

Рекомендовані джерела: базові [3-15], допоміжні [15; 20; 25; 26; 35; 41].

Тема 2. Суб'єкти та стадії нормотворчого процесу: зміст та особливості

Поняття суб'єктів нормотворчого процесу. Риси суб'єктів нормотворчого процесу. Суб'єкти нормотворчого процесу: загальна характеристика. Класифікація суб'єктів нормотворчого процесу. Стадії нормотворчого процесу: поняття та види. Загальна характеристика стадій нормотворчого процесу.

Рекомендовані джерела: базові [3-15], допоміжні [11; 15; 20; 22; 30; 41].

Тема 3. Організаційно-правові засади нормотворчого процесу

Планування нормотворчої діяльності: поняття. Предмет та значення планування нормотворчої діяльності. Поняття та значення правового моніторингу. Особливості підготовки проектів нормативно-правових актів. Формування тексту проекту нормативно-правового акту та супровідної документації. Граматичні особливості тексту проекту нормативно-правового акту. Язик і стиль проекту нормативно-правового акту. Граматичні основи проекту нормативно-правового акту. Структура тексту проекту нормативно-правового акту. Загальні вимоги та особливості до оформлення проекту нормативно-правового акту.

Рекомендовані джерела: базові [1-16], допоміжні [20; 25; 27].

Тема 4. Законодавчий процес в Україні: теоретико-практичні засади

Поняття та ознаки законодавчого процесу: загальна характеристика. Правове забезпечення законодавчого процесу в Україні. Функції законодавчого процесу. Види законодавчого процесу. Суб'єкти законодавчого процесу та межі їх повноважень. Верховна рада як основний суб'єкт законодавчого процесу: конституційно-правовий статус. Стадії законодавчого процесу в Україні та практика їх реалізації. Альтернативні законопроекти. Особливості розгляду законопроектів, визначених як невідкладні. Відкликання законопроектів. Розгляд законопроектів у першому читанні. Розгляд законопроектів у другому читанні. Розгляд законопроектів у третьому читанні. Порядок розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради пропозицій, які надійшли до поверненого Президентом України закону. Опублікування, зберігання законів, постанов та інших актів Верховної Ради. Підготовка і розгляд у Верховній Раді законопроектів про внесення змін до Конституції України. Процес визначення Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період у Верховній Раді. Проблеми сучасного законодавчого процесу в Україні та перспективи його розвитку.

Рекомендовані джерела: базові [3-16], допоміжні [1; 2; 8; 15; 20; 25; 31].

Тема 5. Підзаконний нормотворчий процес

Поняття та риси підзаконного нормотворчого процесу. Значення підзаконного нормотворчого процесу. Стадії підзаконного нормотворчого процесу. Правотворча діяльність Президента України. Правотворча діяльність органів влади. Муніципальна правотворча діяльність. Локальна нормотворчість як різновид підзаконної нормотворчої діяльності. Правотворча діяльність громадянського суспільства.

Рекомендовані джерела: базові [3-16], допоміжні [1; 2; 4; 5; 8-14; 16; 19-22; 24; 27; 30; 32; 33; 36; 37].

Тема 6. Правова експертиза проектів нормативно-правового акту

Поняття правової експертизи. Задачі та мета правової експертизи. Предмет правової експертизи. Принципи правової експертизи. Суб'єкти правової експертизи. Методика правової експертизи. Види нормотворчих помилок.

Рекомендовані джерела: базові [3-16], допоміжні [23; 28; 29; 34; 40].

Тема 7. Реєстрація та систематизація проектів нормативно-правових актів 1.

Поняття та значення реєстрації нормативно-правових актів. Порядок державної реєстрації нормативно-правових актів. Правові засади реєстрації правових актів в Україні. Зміст та особливості порядку опублікування та оприлюднення нормативно-правових актів. Поняття та види систематизації нормативно-правових актів. Електронні системи обліку нормативно-правових актів.

Рекомендовані джерела: базові [3-16], допоміжні [3; 7; 31].

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

для денної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий Модуль 1	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	8	8
2	Відвідування практичних занять	1	4	4
3	Відвідування семінарських занять	1	4	4
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5
5	Робота на практичних заняттях	10	4	40
6	Робота на семінарських заняттях	10	4	40
7	Виконання модульної контрольної роботи	25	4	100
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-	-	201
	Разом		201	
	Коефіцієнт		0,298	
	Підсумковий бал проміжного контролю		60	
	Екзамен		40	
	Підсумковий бал		100	

для заочної форми навчання

№ з/п	Вид діяльності студента	Макс. кількість балів за одиницю	Змістовий Модуль 1	
			Кільк. одиниць до розрахунку	Макс. кількість балів за вид
1	Відвідування лекцій	1	4	4
2	Відвідування практичних занять	1	3	3
3	Відвідування семінарських занять	1	3	3
4	Виконання завдань для самостійної роботи	5	1	5
5	Робота на практичних заняттях	10	3	30
6	Робота на семінарських заняттях	10	3	30
	Макс. кількість балів за видами поточного контролю (МВ)	-		75
	Разом		75	
	Коефіцієнт		0,8	
	Підсумковий бал проміжного контролю		60	
	Екзамен		40	
	Підсумковий бал		100	

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів при виконанні практичних (семінарських) занять

Бал	Критерій
9-10	Магістр володіє системними знаннями навчального матеріалу та ефективно їх застосовує для виконання практичних (семінарських) завдань, передбачених навчальною програмою. Відповідь магістра повна, правильна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення. Вміє самостійно знаходити і користуватися джерелами інформації, оцінювати отриману інформацію. Правильно і усвідомлено використовує всі види нормативно-правової документації в межах навчальної дисципліни.
7-8	Магістр володіє основним матеріалом та застосовує його при виконанні практичних (семінарських) завдань як у типових, так і дещо ускладнених умовах. Для визначення основних понять, аналізує, порівнює і систематизує інформацію. Його відповідь в цілому правильна, логічна і достатньо обґрунтована. Виконує практичні (семінарські) завдання за типовим алгоритмом з консультацією викладача. Усвідомлено користується довідковою інформацією. При виконанні практичних (семінарських) завдань припускається несуттєвих помилок, які може виправити.
5-6	Магістр без достатнього розуміння відтворює основний навчальний матеріал та виконує практичні (семінарські) завдання з епізодичною допомогою викладача і з окремими помилками визначення основних понять. Може частково аналізувати навчальний матеріал, порівнювати і робити висновки. Користується окремими видами нормативної документації. При відповіді та виконанні практичних (семінарських) завдань припускається помилок, може частково виправляти.
3-4	Магістр частково володіє навчальним матеріалом, не в змозі виконати практичні (семінарські) завдання, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
1-2	Магістр за допомогою викладача відтворює на рівні розпізнавання окремі елементи (фрагменти) навчального матеріалу та виконує зі значними труднощами окремі елементи практичних (семінарських) завдань. Припускається суттєвих помилок.

6.2. Завдання для самостійної роботи та критерії оцінювання.

На основі опрацювання законодавчої бази України, вітчизняної та зарубіжної законодавчої практики, навчальної та методичної літератури надати відповіді на питання за наступними темами.

Тема 1.

Недоліки правового забезпечення нормотворчого процесу. Шляхи вдосконалення правового забезпечення нормотворчого процесу в Україні

Тема 2.

Визначити принципи поділу нормотворчого процесу на стадії. З'ясувати межі повноважень суб'єктів нормотворчого процесу.

Тема 3.

Визначити особливості та недоліки організації процесу узгодження проекту нормативно-правового акту. Охарактеризувати логічні вимоги до тексту проекту нормативно-правових актів.

Тема 4.

Порівняльна характеристика комітетного та пленарного розгляду законопроектів у Верховній Раді України. Загальна та скорочена процедура розгляду законопроектів: порівняльна характеристика.

Тема 5.

Визначити особливості судової правотворчості в Україні. Визначити напрями розвитку судової правотворчості в Україні.

Тема 6.

Визначити зміст та особливості антикорупційної експертизи. Визначити зміст та особливості гендерно-правової експертизи.

Тема 7.

Виокремити та охарактеризувати проблеми систематизації відомчих нормативно-правових актів. Визначити перспективні напрями цифровізації та диджиталізації обліку нормативно-правових актів.

Критерії оцінювання

Бал	Критерій
5	студент засвоїв теоретичний матеріал, який винесений на самостійну роботу, застосування для оформлення результатів самостійної роботи не тільки рекомендованої, а й додаткової літератури та творчого підходу; чітке володіння понятійним апаратом, теорією; вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій. Оформлення результатів самостійної роботи повинно бути логічним та послідовним.
4	студент засвоїв теоретичний матеріал з відповідної теми який винесений на самостійну роботу, та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних задач; за умови виконання всіх вимог, які передбачено для оцінки "5 балів", при наявності незначних помилок або не зовсім повних висновків за одержаними результатами. Оформлення виконаного завдання з самостійної роботи має бути послідовним.
3	студент не повністю засвоїв тему для самостійного опрацювання не досконало володіє основними поняттями та положеннями навчальної дисципліни, невпевнено орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, непереконливо відповідає, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність знань.
1-2	студент не опанував навчальний матеріал з відповідної теми для самостійного опрацювання, не знає основних понять і термінів наукової дисципліни, не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутнє наукове або логічне мислення.

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

Виконання модульних контрольних робіт здійснюється в письмовому вигляді або на платформі Moodle. Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу змістового модуля.

Критерії оцінювання

Бал	Критерії
24-25	Студент вирішив всі завдання абсолютно вірно і повно дав відповіді на питання як теоретичного, так і практичного характеру. Логічно і послідовно аргументував і виклав свою точку зору.
20-23	Студент вирішив завдання з 1 помилкою, відповідь на питання містить повне розгорнуте, правильне та обґрунтоване викладення матеріалу, допущено 2-3 помилки при вирішенні практичних завдань.
15-19	Студент правильно і повно вирішив більшість, але не всі завдання, відповідь на запитання є не повністю аргументованою; допускає незначні неточності
10-14	Студент правильно вирішив половину завдань; думка викладена з порушенням логіки подання матеріалу. Студент правильно вирішив ситуацію, проте не зовсім слушно аргументує її, або враховує не всі, а деякі умови ситуації. Вирішує декілька завдань поверхнево.
5-9	Студент вирішив трохи менше половини завдань; може дати визначення юридичного поняття. Відповідь на запитання дає неповно і поверхнево.
0-4	Студент не вирішив більшість завдань або вирішив неправильно; відповіді на питання є неповними; неправильно обґрунтовує своє рішення.

6.4. Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Навчальні досягнення студентів з дисципліни оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок на семінарських, практичних заняттях, виконання самостійної роботи та під час складання екзамену, розширення кількості підсумкових балів до 100.

Семестровий контроль знань студентів з дисципліни здійснюється у формі екзамену. Максимальна кількість балів за екзамен - 40 балів.

6.5. Орієнтовний перелік питань для семестрового контролю

1. Співвідношення понять «правотворча діяльність, нормотворча діяльність») та законодавча діяльність.
2. Нормотворча діяльність (нормотворчість): підходи до визначення поняття.
3. Співвідношення понять «нормотворчість», «правотворчість» та «законотворчість».
4. Співвідношення понять «нормотворчість» та «нормоутворення».
5. Суб'єкти нормотворчої діяльності.
6. Нормотворча компетенція.
7. Співвідношення понять «результат нормотворчості» та «форма (джерело) права».
8. Принципи нормотворчого процесу.
9. Функції нормотворчого процесу.
10. «Вузьке» та «широке» поняття нормотворчого процесу.
11. Стадії нормотворчого процесу.
12. Види нормотворчої діяльності за юридичною силою нормативно-правових актів, що приймаються.

13. Види нормотворчої діяльності за суб'єктами нормотворчості.
14. Види нормотворчої діяльності за способом формування норм права.
15. Планування нормотворчої діяльності, його види.
16. Правове регулювання нормотворчого процесу різних видів.
17. Поняття та ознаки нормативно-правових актів.
18. Експертиза нормативно-правових актів, її види.
19. Поняття та види юридичної техніки.
20. Поняття, структура, види нормотворчої техніки.
21. Основні риси офіційно-документального стилю.
22. Термінологія нормативно-правових актів.
23. Нормативна побудова.
24. Прийом нормотворчої техніки класифікації понять.
25. Прийом нормотворчої техніки «підміна понять».
26. Використання оціночних понять.
27. Юридичні презумпції та фікції.
28. Прийоми встановлення зв'язків між правовими положеннями.
29. «Широке» та «вузьке» розуміння законодавчого процесу.
30. Підготовка проекту законодавчого акта.
31. Концепція проекту законодавчого акта.
32. Особливості структури законодавчого акта.
33. Основні стадії законодавчого процесу.
34. Поняття промульгації закону.
35. Право вето.
36. Співвідношення понять «оприлюднення» та «опублікування» законодавчого акта.
37. Види законодавчого процесу.
38. Прийняття законодавчих актів всеукраїнським референдумом.
39. Особливості прийняття конституційних законів.
40. Особливості змісту, структури та порядку прийняття закону про Державний бюджет України на поточний рік.
41. Особливості змісту, структури та порядку прийняття законів про ратифікацію (денонсацію) міжнародних договорів.
42. Особливості змісту та структури законів про внесення змін до законодавчих актів.
43. Особливості змісту, структури та порядку прийняття кодифікаційних законодавчих актів.
44. Підзаконна нормотворчість Верховної Ради України.
45. Підзаконна нормотворчість Президента України. Інститут контрасигнації.
46. Нормотворча діяльність Кабінету Міністрів України.
47. Поняття адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
48. Організаційно-правові засади адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
49. Пріоритетні сфери адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу.
50. Порядок адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу

6.6. Шкала відповідності оцінок

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу з можливими незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов’язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

7. Навчально-методична карта дисципліни

для денної форми навчання

Разом: 120 год., із них: лекції – 16 год., практичні заняття – 8 год., семінарські заняття – 8 год., модульний контроль – 8 год., самостійна робота – 50 год., семестровий контроль – 30 год

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі (бали)	Змістовий модуль I. (201 б)							
Лекції (бали)	<i>Л 1 (16)</i> <i>Л 2 (16)</i>	<i>Л 3 (16)</i>	<i>Л 4 (16)</i>	<i>Л 5 (16)</i>	<i>Л 6 (16)</i>	<i>Л 7 (16)</i>	<i>Л 8 (16)</i>	
Практичні заняття (бали)		<i>ПР. 1 (11 б)</i>			<i>ПР. 2 (11 б)</i>		<i>ПР. 3 (11 б)</i>	<i>ПР. 4 (11 б)</i>
Семінарські заняття		<i>С. 1 (11 б)</i>		<i>С2 (11 б)</i>		<i>С3 (11 б)</i>		<i>С4 (11 б)</i>
Модульні КР	<i>МКР 1 - 25 балів</i> <i>МКР 2- 25 балів</i>				<i>МКР 3- 25 балів</i> <i>МКР 4- 25 балів</i>			
СР (бали)	<i>5 балів</i>							

Підсумковий контроль (вид, бали)	<i>Екзамен (40 балів)</i>
----------------------------------	---------------------------

для заочної форми навчання

Разом: 120 год., із них: лекції – 8 год., практичні заняття – 6 год., семінарські заняття – 6 год., самостійна робота – 100 год.

Тиждень	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Модулі (бали)	Змістовий модуль I. (75 б)							
Лекції (бали)	<i>Л 1 (16)</i> <i>Л 2 (16)</i>	<i>Л 3 (16)</i>	<i>Л 4 (16)</i>					
Практичні заняття (бали)		<i>ПР. 1 (11 б)</i>			<i>ПР. 2 (11 б)</i>		<i>ПР. 3 (11 б)</i>	
Семінарські заняття		<i>С. 1 (11 б)</i>		<i>С2 (11 б)</i>		<i>С3 (11 б)</i>		
СР (бали)	<i>5 балів</i>							
Підсумковий контроль (вид, бали)	<i>Екзамен (40 балів)</i>							

8. Рекомендована література

Нормативно-правові акти:

1. Указ Президента України «Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України» від 15 листопада 2006 р. № 970/2006. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/970/2006>
2. Закон України «Про громадські об'єднання» від 22 березня 2012 р. № 4572-VI. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/4572-17>
3. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17 березня 2011 р. № 3166-VI. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3166-17>
4. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80/print1419249647141480>
5. Закон України «Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 21.11.2002 р. № 228-IV. URL : <http://zakon5.rada.gov.ua /laws/show/228-15>
6. Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18.03.2004 р. № 1629-IV. URL : <http://zakon3.rada.gov.ua /laws/show/1629-15>.
7. Закон України «Про дію міжнародних договорів на території України» від 10.12.1991 р. № 1953-XII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1953-12>
8. Закон України «Про всеукраїнський референдум» від 26.01.2021 р. № 1135-IX URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1135-20#Text>
9. Закон України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10.02.2010 р. № 1861-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text>

10. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. № 794-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>.
11. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 р. № 116/95-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/11/95-%E2%F0>.
12. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#n685>.
13. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>.
14. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. № 586-XIV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#Text>
15. Методичні рекомендації щодо розроблення проектів законів та дотримання вимог нормопроектної техніки, Схвалені постановою колегії Міністерства юстиції України від 21 листопада 2000 р. № 41. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0041323-00#Text>.

Базова:

1. Бержерон Р. К. Правила нормопроектування // Regles de redaction legislative. 1999. 101 с.
2. Бержерон Р. К. Правила нормопроектування // Regles de redaction legislative. Б/м, 1998. Б/с.
3. Віхров О. П. Теорія держави і права: курс лекцій: навч. посіб. / О. П. Віхров, І. О. Віхрова; Чернігів. нац. пед. ун-т ім. Т. Г. Шевченка. Чернігів: Десна Поліграф, 2015, 303 с.
4. Дідич Тарас Олегович. Нормопроектування: теоретико-правовий аспект: дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Інститут законодавства Верховної Ради України. Київ, 2006, 198 с.
5. Загальна теорія держави і права: підруч. / за ред.: М. В. Цвік, О. В. Петришин, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Харків. Право, 2011., 584 с.
6. Загальна теорія права: підруч. для студ.-юристів / за ред. д-ра юрид. наук, проф. С. В. Бобровник. Київ: Юрінком Інтер, 2021. 568 с.
7. Колодій А. М. Принципи права України : [монографія] / А. М. Колодій. Київ. Юрінком Інтер, 1998, 208 с.
8. Мурашин О. Г. Загальна теорія держави і права: підруч. для студентів ВНЗ / О. Г. Мурашин; Відкритий міжнар. ун-т розвитку людини «Україна». Київ. Ун-т «Україна», 2014, 560 с.
9. Нормопроектування: питання теорії та методології: Монографія. Т.О. Дідич - К.: Видавництво Європейського університету, 2010, 160 с.
10. Нормотворчий процес та правозастосування: навчальний посібник / О.В. Попова Київ: НУБіП України, 2022, 168 с.
11. Риндюк В. І. Нормотворча діяльність : навч.-метод. посіб. для самост. вивч. дисц. / В. І. Риндюк. Київ. КНЕУ, 2009. 162 с.
12. Теорія держави і права : підручник / В. М. Марчук, Л. В. Ніколаєва, Т. О. Гуржій та ін. ; за заг. ред. Л. В. Ніколаєвої, Т. О. Гуржія. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2019, 424 с.
13. Теорія держави і права: підручник / [О. М. Бандурка, О. М. Головка, О.С. Передерій та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурка ;МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків. 2018, 416 с.
14. Теорія держави та права : навч. посіб. / [Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін.] ; за заг. ред. С. Д. Гусарєва, О. Д. Тихомирова. Київ. : НАВС, Освіта України, 2017, 320 с.

15. Чаплик О. І. Теоретичні та практичні аспекти співвідношення національної та міжнародної правотворчості: дис. канд. юрид. наук : 12.00.01 / Чаплик Оксана Іванівна ; Нац. акад. внутр. справ. Київ, 2013.

16. Шутак І. Д. Юридична техніка : навчальний посібник для вищих навчальних закладів / І. Д. Шутак, І. І. Онищук. Івано-Франківськ. Коло, 2013, 496 с.

Допоміжна:

1. Андриєнко М., Слюсар А., Гаман П., Фомін А., Стрюк М. Напрями оптимізації механізму взаємодії інститутів громадянського суспільства з органами державної влади. Вчені записки Університету «КРОК». 2022. № 4(68). С. 63–74. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-68-63-74>.

2. Андрусів Л. М. Оприлюднення нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України. Актуальні проблеми держави і права : зб. наук. пр. Вип. 84. 2019. С. 3-9.

3. Безуса Ю.О. До питання щодо мети систематизації нормативно-правових актів. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2019. С. 30-32. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/17_05_2019/pdf/11.pdf.

4. Бондаренко Л.О. До питання забезпечення нормотворчої діяльності в Міністерстві внутрішніх справ Україн. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 1. С. 3–10.

5. Буряк Я. Я. Правотворчість місцевих державних адміністрацій. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 6. С. 31-38. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2013_6_6

6. Вороніна І.М. До питання про історичні передумови становлення вітчизняної відомчої нормотворчості. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2015. Вип. 34, т. 3. С. 152-153.

7. Гетьман Є. Предмет, об'єкт та суб'єкти кодифікації законодавства України. Вісник Академії правових наук України: зб. наук. пр. Х., 2011. № 3 (66). С. 28-35.

8. Грималюк П. О. Делегована правотворчість: теоретико-прикладні засади: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Грималюк Павло Олегович; Нац. акад. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. Київ. 2013, 20 с.

9. Дніпров О. Взаємодія органів виконавчої влади та громадських інституцій: адміністративно-правовий аспект. Підприємництво, господарство і право. 2021. № 4. С. 138–143.

10. Дукова Н. М. Правотворчість фіскальної (митної) служби: історичні аспекти та сучасний стан. Митна справа. 2015. № 2. С. 29-34.

11. Жидецька В.В. Про стадії нормотворчої діяльності міністерства. Часопис Київського університету права. 2015. № 4. С. 101–107.

12. Загуменна Ю.О. Відомча нормотворчість в Україні: досвід комплексного аналізу: монографія / Ю.О. Загуменна, В.В. Лазарєв, А.Ю. Сидоренко. Харків: Планета-Прінт, 2021. 228 с.

13. Кампо В. М. Розмежування функцій та повноважень місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування. Державне управління: теорія і практика / за заг. ред. Авер'янова В. Б. Київ, Інтер, 1999, С. 101–109.

14. Кононенко В. П. Правотворчість судової практики. Публічне право. 2014. №2, С. 226-233.

15. Коцан-Олинець Ю. Я. Теоретико-правова характеристика правотворчості. Порівняльно-аналітичне право. 2016. №2. С. 24-27. URL: http://www.google.com.ua/url?url=http://www.pap.in.ua/2_2016/7.pdf

16. Курило М. П., Ясинок Д. М. Законодавчі прогалини та судова правотворчість: взаємозв'язок понять. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. №1. 2022. С. 77-82.

17. Мазур Д. В. Акти правотворчості Президента в республіках зі змішаною формою правління (загальнотеоретичний аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Мазур Дмитро Володимирович; Харк. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2007, 20 с.
18. Месюк М.П. Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні у контексті євроінтеграційних процесів. Інвестиції: практика та досвід. 2018. № 8. С. 87–93.
19. Мусієвський В. Є. Правотворчість судової влади: перспективи впровадження в Україні. Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. 2012. Вип. 8, С. 25-29.
20. Нечипоренко А. О. Нормотворчість в Україні: поняття, види, напрямки удосконалення: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А. О. Нечипоренко; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків. 2015, 21 с.
21. Окопник О.М., Гаврилюк Ю.В. Міжнародна правотворчість в умовах глобалізації та вдосконалення для України. Вісник Університету імені А. Нобеля. Серія «ПРАВО». 2020. №1 (1). С. 130-134.
22. Охріменко Н.М. Нормотворча діяльність міністерств в Україні: проблеми реалізації. Вісник Національної академії державного управління. 2012. № 3. С. 182–189.
23. Перерва Ю.М. Правова експертиза законопроекту як необхідна умова легітимності закону. Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми. Харків, 2017. URL : https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/27_10_2017/pdf/56.pdf.
24. Песцов Р. Г. Муніципальна правотворчість, як один із напрямів діяльності органів місцевого самоврядування. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. 2015. Вип. 27. С. 227-232.
25. Плавич В. П. Сучасна правотворчість: Проблеми теорії і методології: моногр. / В. П. Плавич, С. В. Плавич; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса. Астропринт, 2013, 274 с.
26. Плавич В. П. Феномен нормотворчості та його співвідношення із суміжними категоріями: правотворчість, законотворчість, правотворчий та законотворчий процеси. Держава і право. 2013. Вип. 62, С. 11-16.
27. Погорелова В.О. Організаційно-правові напрями удосконалення нормотворчої діяльності центральних органів виконавчої влади. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО. Вип.76. Ч.1. 2023, С. 54-59.
28. Рибікова Г.В. Поняття системи забезпечення якості законодавства. Юридичний вісник. №1 (66). 2023, С. 40-45.
29. Рибікова Г.В. Правова експертиза нормативно-правових актів в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Національна академія внутрішніх справ. Київ, 2017. 230 с.
30. Романов Я.В. Стадії підзаконного нормотворчого процесу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Юриспруденція. 2014. № 11. Т. 1. С. 59–61.
31. Рябченко Т. О. Офіційне оприлюднення правових актів всеукраїнського референдуму як стадія референдного правотворчого процесу. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18: Економіка і право. 2011. Вип. 14, С. 167-174.
32. Рябченко Ю.Ю. Судова правотворчість як спосіб забезпечення верховенства права. Право і суспільство. 2022. №1. С. 62-68.
33. Салманова О. Актуальні питання нормотворчої діяльності Національної поліції України. Visegrad Journal on Human Rights. 2016. № 1–1. С. 159–162.
34. Сірко Л.П. Гендерно-правова експертиза як умова формування паритетної демократії. Європейські перспективи. 2021, №3. С. 40-45.
35. Славова Н. О. Генезис поглядів на правотворчість у працях мислителів античності. Європейські перспективи. 2013. № 1, С. 18-22.

- 36.** Стецик Н. Судова правотворчість у континентальному праві: загальнотеоретична характеристика. Вісник Львівського університету: Сер.: Юридична. 2010. Вип.51, С. 15-19.
- 37.** Цимбалюк В.І. Взаємодія органів влади з інститутами громадянського суспільства: специфіка в умовах воєнного стану. Юридичний вісник. №1 (66). 2023, С. 46-54.
- 38.** Чаплюк О.І. Проблеми правового забезпечення законодавчого процесу в Україні. Проблеми законодавчого регулювання порядку розробки та прийняття нормативно-правових актів: тези доп. та повідомл. учасників ІІІ Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 2-3 лист. 2017 р.)/ Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків: Право, 2017. - С. 158-160.
- 39.** Чаплюк О.І. Теоретико-правові засади конституційної правотворчості в Україні // Державно-правове регулювання суспільних відносин в умовах нових глобалізаційних викликів: вітчизняні та міжнародні реалії: монографія / Київський університет права НАН України ; за заг.ред. проф. Ю.Л. Бошицького. Київ.: Талком, 2019. – С. 77-89.
- 40.** Юрчишин В.Д. Поняття та ознаки правової експертизи нормативно-правових актів. Держава і право. 2011. №51. С. 57-63.
- 41.** Яценко Р. Ю. Правотворчість в умовах перехідного суспільства: теоретико-правовий аспект: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Яценко Роман Юрійович; Відкр. міжнар. ун-т розв. людини «Україна». Київ, 2019, 18 с.